

Bányai Tamás Négy groteszk

Cipó a kukában

A péklegény hajnalban sütötte meg a cipót, amelynek héja piros-ropogósra sikeredett, bele meg gusztusosan hófehérre. Hamarosan a boltba került, még úgy melegében. Nem maradt sokáig a polcon, mert Újteleki úr bejárónője elsőnek csapott le rá, hogy munkaadójának kedvére járjon.

Így került a cipó a nyolc szobás villa ebédlőjének asztalára.

A háziúr kettészelte, nem teljesen, csak annyira, hogy szemügyre vehesse a kenyérbelsőt. Rögtön el is tolta magától, mert ő magos cipót akart, kímélő diétájának jobban megfelelőt. Ennélfogva a cipó a ház előtti kukában landolt, amitől éktelen haragra gerjedt. Bosszúszomját csak növelte a rengeteg szemét, amit a jómódú környék lakói a kukába szórtak. Ám a cipó nem hagyta, hogy ellepje a sok hulladék, erejét megsokszorozta a kivetettség okozta düh, sorra gyűrte maga alá a rászórt szemetet, mígnem a szeméthalmaz tetején találta magát. Áldozatra lesve kandikált ki a kuka teteje alól.

Nem kellett sokáig várnia.

A jómódú környéket előszeretettel keresték fel a város hajléktalanjai, mert erre felé mindig számíthattak jóízű, de az urak gyomrát irritáló falatokra. Az első arra vetődő csavargó is mohón kapott a kuka fedele alá, kihalászni a még csak nem is szikkadt egész, kerek cipót. Nem tudván, hogy Újteleki úr rést vágott rajta, s ez a rés, mint az éhes oroslán szája, be akart habzsolni mindent. Így került előbb a hajléktalan keze, aztán a karja, végül az egész ember szakadt ruhástól, lukas cipóstól, egyszóval mindenestől együtt a cipó bosszúra szomjas, telhetetlen gyomrába.

Rövid idő múltán egy másik éhező is szemet vetett a csábító pékárura, s ő ugyanarra a sorsra jutott, mint előző társa. Délutánra a cipó már a sokadik hajléktalant nyelte el, a kukával együtt terebélyesre hízott, olyannyira, hogy a kukásautó személyzete elámult a döbbenettől.

Óvatosan közelítették meg a cipót, oldalról akarván megmarkolni, de négyen sem tudták megemelni. Valamit kéne tenni, mondta az egyikük kétségbeesve, merthogy a kukát ki kellett üríteniük, ha tetszett nekik, ha nem. Végül a sofőr kiemelt egy baltát autója fülkéjéből, s azzal csapott egy hatalmasat a cipóra, amitől az elveszítette buciságát, mert az erős ütéstől rögvést öklendezni kezdett, és szájából csak úgy tódultak ki a hajléktalanok.

A sok szerencsétlen sietve menekült volna a cipónak még a környékéről is, de a kukásautó útjukat állta. Az egyetlen hely, ahol menedékre leltek, Újteleki úr villája volt. Hiába próbálta útjukat állni a bejárónő, sodorták magukkal, meg sem állva a villa ebédlőjéig. Itt aztán napokra bezárkóztak, az ajtót is eltorlaszolták a súlyos ebédlőasztallal, nehogy a cipó be tudjon hatolni.

Félelmük feleslegesnek bizonyult, mert a gyomrának tartalmát kiürítő cipót végül csak elvitték a kukások, így a hajléktalanok biztonságát legfeljebb Újteleki úr fenyegette. Az ebédlőbe azonban ő sem tudott bejutni, egy héten keresztül vendéglőben volt kénytelen étkezni, ami ugyancsak megviselte szegény ember gyomrát.

De a cipóra álmában sem mert volna gyanakodni.

Gályarabok

Sudrák Ivánnak eleddig minden vállalkozása bejött, ezért a legutolsóhoz is nagy reményeket fűzött.

Gályarabság olcsó áron!

Iván megvásárolta a legutóbb kiszuperált dunai sétahajót, megfosztotta dízelmotorjától, teljesen lecsupaszította, a kajütblakokba hosszú evezőlapátokat szereltetett, meg bilincses láncot a belső padokra. Tízezer forintért bárki belekóstolhatott a gályarabok életébe. Akadt is jelentkező bőven. Ivánnak nem kellett a rabszolgapiacra menni, a hajó már az első útján megtelt. Sikeres üzletemberek lélekölő munkájuk mellé keresték a kikapcsolódást, a gályarabság megváltó örömét. Oda is láncolták őket a szállás fapadokhoz, s markolhatták az evezőlapátokat két kézzel.

A Kopaszi-gátról indult a hajó felfelé a Dunán. Izzadtak is szépen a tornatermek szellős levegőjéhez szokott businessmen-ek, félő volt, hogy verejtékcseppektől kiárad a Duna. De nem adták fel. A siker kulcsa: szemben az árral, megállás nélkül. És ők lapátoltak kitartóan, ámbár a Lánchídnál már fogytán volt a szufla.

Ekkor tűnt fel az egyik evezősnek a kétülékes kajak, amelyikben két, bikinire vetkőzött fiatal lány birkózott a folyó sodrásával. Mondhatni: könnyedén. Az Országháznál már kezdtek megelőzni az újkori gályát, s vidáman integettek hátra a keményen gürcölő önkéntes gályaraboknak.

- Hé, fiúk! - kiáltott fel közülük az egyik -, tekerjünk bele, szégyen lenne, ha leahagynának a csajok.

Száz evező egyszerre csapott a vízbe, s a kimustrált hajó most gyorsabban haladt, mint dízelmotoros korában. A Margit-hídnál már előnyre tettek szert, a kajakos lányok kezdtek elmaradni, a robotosok lazíthattak. A pihenőt arra használták fel, hogy a kajütblakon kiszóljanak a lányoknak:

- Hiába tekertek, hozzánk képest ti csak laza csitrik vagytok. Szőkék!

És nevettek vidáman, élvezték a kemény hajtás örömét.

Csak egy valamire nem számítottak.

A lányoknál spirituszfőző is volt a kajakban, a Lupa-szigetnél azon akartak kávéfőzni. Most begyújtották a főzőt, a keletkezett gőz tekerte az evezőket, mint a Mississipin a lapátkerekes gőzhajókat. A Margit-sziget közepénél már a lányok jártak elől. Hajuk lobogott az ellenszélben, s elégedetten hátradőlve tekintettek vissza az elmaradó hajóra. A hátul ülő kajakoslány átkiáltott a műgályaraboknak.

- Többet ésszel, mint erővel, hülye macsók. Tanulhatnátok egy kis illemt, hogy legközelebb ne jusson eszetekbe letegezni minket. Majd, ha nem úgy fog csúszni izzadó tenyeretekben az evezőlapát, mint szappanoperában a poén, akkor majd tegeződhetünk.

Erre már csak durva káromkodás volt a válasz, de szitokszóval még senki nem jutott előbbre. A gályarabok sem haladtak úgy, ahogy szerettek volna. A sok sikeres üzletember hiába görnyedt, hiába erőlködött, rá kellett jönniök, hogy a folyó nem a tőzsde világa. A csalódást nem is tudták kiheverni. Partra szállva visszakövetelték a befizetett pénzüket. Vesztes vállalkozásba nem szerettek investálni.

Az esetnek kártékony híre, Sudrák Iván vállalkozása pedig csődbe ment.

Országos mutatvány

Ha valaki nem tudná, elárulom: létezett egykor Magyarországon egy SZEZB nevű hivatal, amelynek az volt a feladata, hogy hazánkban, a háborút követően kialakuló demokratikus folyamatokat felügyelje. Nevezhették volna SZEZBB-nek is, de a második betűt elhagyták, nehogy valaki esetleg egy szebb jövőről álmodozzon.

Ennek a laza szervezetnek Vorosilov marsall volt a feje (innen ered a közmondás: fejétől büzlik a hal), neki pedig volt egy Cserbakov nevű tanácsadója, akit a marsall azzal bízott meg, hogy járja körbe az országot, majd számoljon be a tapasztalatairól.

Ezt a Cserbakovot egy Kétréti nevű úriember kísérte hosszan tartó országjáró túráján. Orosz vendégét a még mindig romos Budapesten ültette a Sztálin elvtársztól ajándékba kapott kényelmes ZISZ autóba, s a hetes országúton elindultak a Balaton felé.

Tíz évig köröztek a Balaton mellett, és Cserbakov álmélkodva jegyezte meg:

- Éveken keresztül csak vizet láttam. Nem csoda, hogy ekkora tengeren nem tudtak ideérni az angolok.

Ezt követően a Bakony hegyeire kapaszkodott az autó. De mindig csak éjjel, amikor Cserbakov elvtárs békésen szunyókált a hátsó ülésen. Mire felébredt, már a hegytetőről tekinthetett alá.

- Most felmérheti, mekkora ország a mienk. Amerre a szeme ellát, az mind a mi földünk - mondotta büszkén Kétréti úr.

A kijelentés nem győzte meg Cserbakovot, így hát folytatták az országjárást.

Időközben kétszer is autót kellett cserélni. Előbb Pobjeda váltotta a megviselt ZISZ-t, a Pobjedát meg Zsiguli.

Kétréti úr, aki ravasz róka hírében állott, tízezerszer járta körbe hazánkat - megállás nélkül - a szovjet tanácsadóval, aki lassan kezdett meggyőződni arról, hogy milyen nagy ország a magyarok hazája. Még véletlenül sem tűnhetett fel neki, hogy többször is jártak ugyanazon a helyen, hiszen a városok és falvak minden egyes látogatásnál más arcukat mutatták. Ahol korábban parasztok kaszáltak a búzaföldeken, most kombájn aratott; ahol azelőtt Cserbakov csak sáros utcákat látott, most gyárkérmények ontották magukból a füstöt. Mindebből arra következtetett, hogy Magyarország nem csupán óriási területen fekszik, de változatos is.

1956-ban még a fővárosba is visszakeveredtek, s az itt látottak arról győzték meg Cserbakov elvtársat, hogy szovjet honfitársai még mindig többséget alkotnak a Szövetséges Ellenőrző Bizottságban. Mindamellet, ahogy tovább folytatták az országjárást még több mint harminc évig, a tanácsadónak egyre több kételye támadt.

Úgy gondolta, eleget látott, ideje jelentést tenni Vorosilovnak. A marsallnak azonban hűlt helyét találta, így az éppen aktuális generálisnak csak Moszkvában számolhatott be a látottakról.

- Ekkora országot még térképen se láttam. Évekig jártam, de soha nem értem a végére.

A generális továbbította a hallottakat az elnöknek, aki nagyon megijedt.

És Jelcin, minden oroszok aggkori, azaz akkori elnöke kiadta az ukázt:

- Az összes orosz katona haladéktalanul hagyja el Hungáriát.

És az oroszok kivonultak hazánkból. Hála Kétréti úr rafinériájának.

Az ifjúság éhes madara

Géza megfordult, amikor a nő utána szólt. Második ránézésre is csúf, gondolta. Fintor ült ki a nő ábrázatára, olyasféle, amit a pokolban mosolynak neveznek. Ruházata nem volt elhanyagolt; blúza, szoknyája nemrég kerülhetett ki a mosógépből, hajkoronáját is fodrász igazgathatta a közelmúltban, de az arca... Ronda. Gyerekként is csúfolhatták a társai. Kora a huszonöt és hatvanöt év közötti idővallum bármelyik pontján elhelyezhető.

- Ha egy kis szerelemre vágyol, szépfiú, ne is menj tovább. Én mindent előhúzok neked Ámor tarsolyából

Nem elég, hogy csúnya, még prostituált is. Pfúj!

Géza mégsem akarta megbántai a nőt pusztán azért, mert az Úristen, amikor a szépséget osztogatta, szűkmarkú volt hozzá. Visszaszólt.

- Akármit húzol elő Ámor tarsolyából, nem fizetek érte. Szégyellhetné magát! Erkölcstelen dolog pénzért árulni a szerelmet.

- Pénzért? - hökkent meg a nő. Ráncait kisimította a csalódás. Most, hogy komoly lett, egy fokkal szebb is. - Szóltam én egy szót is a pénzről? Az én szerelmem ajándék. Csak neked!

A kutyának se kellessz, csúszott ki majdnem Géza száján, ám ehelyett csak nemlegesen ingatta fejét.

- Ingyen sem csábítasz a bűn útjára.

- Ó, a bűn! Tudod is te, mi az! Elszalasztani a kínálkozó alkalmat, az bűn.

A férfi bosszúsan legyintett, s folytatta volna útját, de a nő másodszor is utána szólt:

- Nézd meg a lányom!

Géza megfordult. Csupáncsak azért, mert a nő közelében egy teremtet lelket sem látott.

Honnan varázsolta elő a lányát?

Ám a nő a lány helyett csak egy fényképpel szolgált. Azt dugta Géza orra alá. A fotó döbbenetes változást idézett elő a férfi felfogásában. Az ifjúságot idézte fel, a hajdani, szép, romlatlan éveket. Amit látott, minden érzékére hatással volt.

Egy fiatal lány, bőre halvány rózsaszín selyem, szemének kékje azúr, mosolyában az élet minden szépsége, kifejezhetetlen vágyakat gerjesztő.

- Tényleg a lányod?

A nő büszkén rábólintott.

- És epekedve vár rád - mondta, miközben megragadta Géza karját, húzta magával. A férfi egyre erőtlenebb tiltakozását nem volt nehéz legyűrni.

És néhány perc múlva Géza már ott állt egy szoba közepén, előtte a lány, csábítóbb, mint a fényképen. Tárulkozó mennyország. Egyetlen, elérhető lépésre.

- Még az is felháborító, hogy magadat áruba bocsátod - mondta a nőnek, jobbik énjére hallgatva -, de az, hogy a saját lányodat is...

- A lányom se kér pénzt - vetette közbe a nő hűvös tárgyilagossággal.

A férfi, mint akit megbabonáztak, tett egy lépést a lány felé. Mint mágnes a vasat, vonzotta őt ez az ártatlan, tiszta szépség.

- A szolgáltatásért én kasszírozok - jegyezte meg a nő, mintegy mellékesen.

És Géza ekkor már ezt sem bánta. Önkéntelenül nyúlt a zsebében lapuló pénztárcáért.